

УДК 821.161.2-1.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-211-17>

ХУДОЖНЯ РЕЦЕПЦІЯ КРИМУ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА АДАМА МІЦКЕВИЧА

ARTISTIC RECEPTION OF THE CRIMEA IN THE WORKS OF LESYA UKRAINKA AND ADAM MITSKEVYCH

Хома К. М.,

orcid.org/0000-0002-6789-4614

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Статтю присвячено порівняльному аналізу ліричної поезії Лесі Українки та Адама Міцкевича, а саме аналізу частини їхнього поетичного доробку, де знайшли своє втілення індивідуальні враження авторів від подорожі до Криму. Метою статті є аналіз художніх особливостей поетичних циклів «Кримські спогади», «Кримські відгуки» Лесі Українки і «Кримські сонети» Адама Міцкевича.

Аналіз поезій Лесі Українки та Адама Міцкевича здійснено у таких аспектах: обставини відвідування Криму обома авторами, особливості творення художнього простору Криму (екзотичні краєвиди, природній ландшафт і мариністика), специфіка творення антитези рідний край – чужина, художня майстерність образів кримських татар, місцевий фольклор, художня функція ліричного героя.

Автор статті визначає причину звернення А. Міцкевича до сонету, спроби передати враження від мандрівки до Криму саме у цьому поетичному жанрі. У роботі визначено два важливих на змістовому рівні художні простори – рідний край і чужина. Простежується, що в обох поетів, не відбувається протиставлення цих просторів за ознакою ворожості / доброзичливості стосовно ліричного героя. У Лесі Українки протиставлення рідний край – чужина не маркується відчуттям відірваності ліричної героїні від рідного краю, а у Адама Міцкевича воно набуває особливого значення у поєднанні із мотивом туги за рідною землею.

Обидва поети захоплювалися екзотичною природою Криму. У творчості обох авторів вагомим значення набуває морський пейзаж, який постає маркером внутрішніх переживань, борінь ліричних героїв. Природа Криму, ландшафтні образи слугують вираженням захоплення ліричними героями красою Криму. Обоє тут, на півострові, відчували зневіру (Лесья Українка перебувала під гнітом думок про хворобу, Адам Міцкевич не мав надії на повернення у рідний край). Цей факт обґрунтовує силу звучання мотиву смерті у їхніх поезіях: у Лесі Українки – дочасної смерті, у Адама Міцкевича – смерті на чужині, хай і прекрасній, але не рідній стороні.

Зацікавленість історичним минулим, архітектурою, фольклором та побутом є спільною рисою, однак Лесья Українка при зображенні образу кримської татарки використовує народно-пісенні прийоми. Для Адама Міцкевича важливим постає переосмислення місцевої легенди, де головною героїнею постає його землячка.

Для ліричних героїв поезій Лесі Українки і Адама Міцкевича природа Криму виступає джерелом натхнення, творчості, пізнання, а в часи зневіри стає порятунком.

Ключові слова: Лесья Українка, Адам Міцкевич, «Кримські відгуки», «Кримські спогади», «Кримські сонети», поезія, сонет.

The article is dedicated to a comparative analysis of the lyrical poetry of Lesya Ukrainka and Adam Mickiewicz, namely, an analysis of a part of their poetic work that reflected authors' personal impressions from their travels to Crimea. The aim of this article is to analyze the artistic features of the poetic cycles "Crimean Memories," "Crimean Reviews" by Lesya Ukrainka and "Crimean Sonnets" by Adam Mickiewicz.

The analysis of the poetry of Lesya Ukrainka and Adam Mickiewicz is carried out in the following aspects: the circumstances of the visit to Crimea by both authors, the features of creating of the artistic space of Crimea (exotic landscapes, natural landscape, and marine scenery), the specificity of creating the antithesis of native land vs. foreign land, the artistic skill of the images of Crimean Tatars, local folklore, and the artistic function of the lyrical hero.

The author of the article determines the reason for Adam Mickiewicz's choice of the sonnet form, his attempt to convey his impressions from his journey to Crimea in this poetic genre. The work identifies two important

artistic spaces on the semantic level – native land and foreign land. It is observed that both poets do not contrast these spaces based on hostility or friendliness towards the lyrical hero. In Lesya Ukrainka's work, the contrast between the native land and the foreign land is not marked by a sense of separation of the lyrical heroine from her native land, while in Adam Mickiewicz's work it acquires a special significance in conjunction with the motif of longing for the native land.

Both poets were fascinated by the exotic nature of Crimea. In the works of both authors, the sea landscape holds significant importance, serving as a marker of the internal experiences and struggles of the lyrical heroes. The nature of Crimea, with its landscape images, expresses the lyrical heroes' admiration for its beauty. Both felt despondent on the peninsula (Lesya Ukrainka was burdened with thoughts of illness, while Adam Mickiewicz had no hope of returning to his homeland). This fact substantiates the strength of the death motif in their poetry: for Lesya Ukrainka, it is early death, and for Adam Mickiewicz, it is death in a foreign land, though beautiful, even if it is beautiful, but not on the native side.

Interest in the historical past, architecture, folklore, and everyday life is a common feature, but Lesya Ukrainka, when depicting the image of a Crimean Tatar woman, uses folk-song techniques. For Adam Mickiewicz, an important aspect is the reinterpretation of a local legend, where the main character is his countrywoman.

For the lyrical heroes in the poetry of Lesya Ukrainka and Adam Mickiewicz, the nature of Crimea serves as a source of inspiration, creativity, knowledge, and in times of despair, it becomes a refuge.

Key words: Lesya Ukrainka, Adam Mickiewicz, "Crimean reviews", "Crimean memories", "Crimean sonnets", poetry, sonnet.

Постановка проблеми. Частина ліричної поезії Лесі Українки та Адама Міцкевича присвячені кримські тематиці. Обидва поети перебували на півострові в особистісному плані у нелегкі часи, однак сила мистецького таланту у обох не згасала навіть у дні найвищого відчаю. Натхненна краса півострову допомогла з'явитися на світ «Кримським спогадам», «Кримським відгукам» Лесі Українки і «Кримським сонетам» Адама Міцкевича. Цю статтю присвячено порівняльному аналізу поезій Лесі Українки та Адама Міцкевича означених циклів, вивченню індивідуальних особливостей художньої рецепції Криму.

Дослідження поезій Лесі Українки та Адама Міцкевича буде здійснено у таких аспектах: обставини відвідування Криму обома авторами, особливості творення художнього простору Криму (екзотичні краєвиди, природній ландшафт і мариністика), специфіка творення антитези рідний край – чужина, художня майстерність образів кримських татар, місцевий фольклор, особливості творення образів ліричних героїв поезій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед чисельних досліджень, присвячених творчості Лесі Українки, є низка розвідок, автори яких аналізують мовний образ Криму в її поезіях (Н. Данилюк), його художню рецепцію (Д. Павличко, О. Лапко), етнообраз кримських татар (С. Кочерга, О. Вісич), мариністику (Л. Подолей) та метафоричність поезій про Крим (Д. Помазан, Н. Карлова). Життєвий і творчий шлях Адама Міцкевича постав предметом дослідження Г. Вєрвеса, О. Вєчірко вивчала художній світ «Кримських сонетів» автора, Н. Злочевська зосередила у вагу на аналізі мотиву єдності людини і природи у збірці, В. Назарець дослідив її образний світ. Питання пов'язаності поезій кримської тематики Лесі Українки й Адама Міцкевича належить до широко обговорюваних у літературознавстві, зокрема в плані генетико-контактних зв'язків. На схожість у композиційному та тематичному планах «Кримських сонетів» і «Кримських спогадів» наголосив М. Драй-Хмара, про це у своїх розвідках зазначають Р. Радішевський та Н. Якубчак, зокрема Н. Якубчак проводить ретельний аналіз топосу подорожей, зазначаючи, що він є організуючою ланкою для композиції циклів. Однак й донині ця тема не вичерпала себе з огляду на панорамність природи, зображеної у поезіях на кримську тематику, географічних об'єктів і культурних пам'яток Криму, які знаходять свої художнє зображення у поезіях авторів, також важливим є те, що кожен з поетів індивідуально, по-своєму розкриває мотив чужини, творчості, смерті, змальовує морські пейзажі й ландшафти, закладаючи важливі сенси у зображуване, опрацьовує місцевий фольклор. Тривалий час у літературознавстві побувала думка щодо вторинності «Кримських спогадів» Лесі Українки до «Кримських сонетів» Адама Міцкевича, який виступив естетичним орієнтиром для української поетеси.

Метою цієї статті є аналіз художніх особливостей поетичних циклів «Кримські спогади», «Кримські відгуки» Лесі Українки і «Кримські сонети» Адама Міцкевича.

Виклад основного матеріалу. Для Адама Міцкевича вибір жанру сонету мав вагоме значення. Будучи інтелектуалом свого часу (провінціал Адам Міцкевич, за оцінками сучасників-росіян, був краще освіченим і талановитішим за О. Пушкіна [1, с. 35]), поет долучився до суперечки класицистів і романтиків щодо літературної вартості цього жанру. Нагадаємо, що суперечка народилася в 20-х роках ХІХ ст. із статей Ф. Гоффмана, який критикував творчість Ф. Петрарки-поета і сонет у його художньому втіленні як форму класично недосконалу. У цій суперечці А. Міцкевич підтримує думку братів Шлегелів, які вважали Ф. Петрарку першим романтиком, а сонет бачили найвиразнішою поетичною формою втілення душевних поривів і драматичних суперечностей особистості. Між цими двома літературними напрямками істотною є відмінність в художньому моделюванні фольклорних мотивів. Класики не використовували народних мотивів у ліричному тексті, натомість романтики, апелюючи до Середньовіччя, проявляли прихильність до народної творчості. Для Адама Міцкевича рішення оспівати природу Криму в циклі «Кримських сонетів» відкрило можливість творення «панорами країни». На думку О. Астаф'єва [2], замість традиційної для сонетів любовної і філософської проблематики у центрі творів Адама Міцкевича постає місцевий колорит (подекуди з тяжінням до мовної стилізації, використанням мотивів місцевого фольклору). Саме пейзажність, спроба художнього відтворення колориту екзотичних для автора землі, культури і народу визначають мистецьку вартість збірки.

Леся Українка виступає у вітчизняній літературі першою авторкою, хто запроваджує в циклі віршів художню модель подорожі в екзотичні країни. Взірцем для неї стає саме польська література у варіанті творчості Адама Міцкевича. Композиційні і структурні відповідності між «Кримськими спогадами» і «Кримськими сонетами», як уже зазначалося, у своїй розвідці досліджує Н. Якубчак. Авторка зауважує, наскільки подорожня матриця циклу Адама Міцкевича відлунує у Лесі Українки, і в який спосіб ця матриця зазнає трансформації. Дослідниця наголошує: для розуміння естетичної функції, ідейного навантаження циклів важливого значення набуває їхня назва, бо на цей «тектонічний зсув від сонетів (у Адама Міцкевича – примітка наша) до спогадів (у Лесі Українки – примітка наша) дослідники раніше не звертали уваги» [3, с. 97].

Неодноразове відвідування Криму для Лесі Українки було пов'язане з її хворобою – факт, який знає кожний. Побачене тут дістає художнє втілення у циклах «Кримські спогади» і «Кримські відгуки» та кількох окремих віршах. Краса краю зачаровує ліричну героїню «Заспіву» до «Кримських спогадів». У Лесі Українки протиставлення рідний край – чужина не маркується відчуттям відірваності ліричної героїні від рідної землі. Для неї перебування поза межами батьківщини сприймається як подорож, тому мотив туги за рідною землею відсутній. Сум і страждання героїні пов'язані з її долею: «Та я за те докірливого слова Тобі не кину, стороно прекрасна! Не винна ти, що я не маю долі, Не винна ти, що я така нещасна!» [4, с. 99]. Поезія «Зимова ніч на чужині» з циклу «Кримські відгуки» також утверджує думку, що причиною втрати натхнення і смутку виступає не чужий край, а усвідомлення свого безсилля: «Поки я недужа, не клич до відваги, В заржавілих піхвах меча не ворущ» [4, с. 163]. О. Лапко зауважує, що в цій поезії важливішим є не просторове, а часове протиставлення зими як часу сну природи, безсилля, журби, втрати натхнення і весни як часу пробудження природи і творчих сил [5, с. 161].

А. Міцкевич уперше здійснив короткотривалу подорож до Криму у 1825 році. У 1829 році відбулася його друга подорож до півострова. Вона подарувала світові цикл «Кримські сонети». Під час подорожі Адам Міцкевич захоплюється екзотичною природою цього краю і морем, але час від часу веселий настрій поета затьмарюється роздумами про далеку батьківщину. Щоб зрозуміти зміст «Кримських сонетів», треба збагнути духовний світ поета, його інтереси

і прагнення. Висланий з Польщі поет сумував за батьківщиною. У прелюдії до циклу «Акерманські степи» ліричний герой вслухається на чужині до звуків природи, щоб почути бодай щось спільне у них із звуками його батьківщини: «Я так напружив слух, що вчув би в цій землі і голос із Литви» [6, с. 239]. Образ рідної землі супроводжує ліричного героя скрізь: і коли він пливе морем, і коли оплакує жертв ханського свавілля. Йому навіть «рої ясних зір», якими всіяний Чумацький шлях, здаються сльозами польки-бранки, зроненими у пекельній тузі за рідним краєм. У сонеті «Пілігрим» цей мотив виступає найвиразніше: «О Литво! Шум лісів, породжених тобою, Миліший, ніж Байдар всі солов'ї гучні, І більше я радів твоїй трясовині, Як цим шовковицям з їх ніжною красою!» [6, с. 239]. За словами Г. Вервеса, «головним героєм «Кримських сонетів» є мандрівник, а буйна природа Криму – це фон для його роздумів, вона учасниця таємних дум і надій, спільниця його тривожних снів, неспокійного духу. Природа допомагає йому знайти бажану душевну рівновагу, надихає впевненістю в своїх силах» [7, с. 66].

Розмежування художнього простору на категорії рідний край – чужина є спільною рисою у творчості Лесі Українки та Адама Міцкевича. Прикметним є те, що обидва автори не налаштовані протиставляти ці два простори за ознакою ворожості / доброзичливості. Природа для майстрів поетичного слова була одним із джерел натхнення. Кримський півострів став для обох предметом естетичних і філософських рефлексій. Екзотична природа Криму плекала різноплановість настроїв їхніх ліричних героїв.

О. Лапко, порівнюючи творчість Лесі Українки і Я. Щоголева, зазначає, що одним із спільних мотивів у контексті «кримської теми» виступає мотив згасання і дочасної смерті в обох авторів. Якщо ми звернемося до «Кримських спогадів» Лесі Українки, то побачимо, що цей мотив присутній у заключному вірші циклу «Надсонова домівка в Ялті». Поет Семен Надсон помер у молодому віці від сухот. Тема хвороби для Лесі Українки є близькою, однак вона зосереджується не стільки на самому факті хвороби і смерті Надсона, скільки загострює увагу на контрасті між квітучою кримською природою і образом смутку поетової оселі: «В веселій країні, В горах зелених, в розкішній долині Місця веселого ти не знайшов» [4, с. 108]; «Все тут журливе кругом сеї хати, – Та найсмутніші отії кімнати, Де безталанний поет умирав» [4, с. 109].

Мотив дочасної смерті лунає у сонеті «Буря» Адама Міцкевича. Силу розбурханої морської стихії автор передає через слухові та зорові образи. Емоційного навантаження набуває картина на палубі: люди розуміють, що смерть ступила на їхній корабель. Кожний проживає останні хвилини сповнені жахом, по-своєму: «Півмертві там лежать; той руки он ламає, А той товаришам прощання посилає, Той ревно молиться, щоб гибелі втекти» [6, с. 242]. Образ самотнього мандрівника («самотній чужаниця»), контрастує на їхньому фоні. Він переживає бурю всередині, розуміючи, що «щастя той у світі міг найти, Хто друзів має ще, хто може ще молитися» [6, с. 242]. Із цих коротких рядків, в яких так лаконічно і водночас глибоко передано думки ліричного героя, ми відриваємо внутрішній світ людини глибоко самотньої й зневіреної у житті, на стільки, що в останню свою хвилину вона не може звернутися у молитвах до Бога.

Дочасна смерть спіткала на чужині й полячку Софію (Марію) Потоцьку, гробницю якої відвідує в Криму ліричний герой. У сонеті «Гробниця Потоцької» означений мотив поєднується із мотивом туги за батьківщиною. Автор використав легенду про кохання хана Керим-Гірея до своєї наложниці для порівняння долі мандрівника-вигнанця, відірваного від батьківщини, з долею прекрасної полячки. Ліричний герой вбачає подібність своєї долі до долі наложниці хана, розуміючи, що йому доведеться теж померти далеко від батьківщини. Як бачимо, Адам Міцкевич проявляє інтерес до місцевого фольклору на рівні сюжету кримських легенд. Леся Українка теж цікавиться кримськотатарським фольклором і народним мистецтвом, свідченням цьому виступає текст листа, написаного дядькові Михайлу Драгоманову: «Хотіла б я одну річ видати, се, власне, узор татарські, що я в Криму збрала, єсть їх чимало і дуже хороші, ще

й надто подібні до українських... » [8, с. 166]. Однак при творенні образу татарської дівчини у поезії «Татарочка» Леся Українка використовує традиційні саме для українського фольклору художні засоби. Авторка використовує здрібніло-пестливі форми (молоденьке, шапочка маленька, чадра біленька, личко, очиці, брівки темні), побудовані на зразок фольклорних вирази «дівча татарськеє вродливе», «очиці, наче блискавиці».

В обох авторів надзвичайно важливим за своєю художньою семантикою постає мариністичний пейзаж. Розбурхане море та його гладь у години тиші зачаровують ліричних героїв Лесі Українки і Адама Міцкевича. У Лесі Українки цікавою постає асоціація «море – рай», для її створення авторка використовує зорові й слухові образи. Серед зорових оригінальним постає образ золотистої блакиті у вірші «Тиша морська». Море, сповнене сонячним світлом, сприймається як місце божественного спокою, «краєм вічного проміння». Акустика лагідного і спокійного моря передається через рядки: «Тиша в морі... Ледве-ледве Колихає море хвилі». Неквапливий рух хвиль дарує відчуття спокою і гармонії: «Відсутність негативно забарвленої енергетики та потужна експресія золотого сонячного сьйва та блакиті таять у собі підсвідоме ототожнення моря з раєм, де неперевершеність краси природи тотожна з божественним спокоєм та гармонією душі», зазначає Л. Подолей [9, с. 117]. Варто відзначити, що асоціація з раєм присутня у змалюванні кримських природних і рукотворних ландшафтів: «Чи се той світ, загублений, таємний, Забутий незабутній рай наземний, Що так давно шукають наші мрії?» [4, с. 106]; «Мов зачарований, стоїть Бахчисарай. Шле місяць з неба промені злотисті, Блищать, мов срібні, білі стіни в місті, Спить ціле місто, мов заклятий край. Скрізь мінарети й дерева сріблисті, Мов стережуть сей тихий сонний рай» [4, с. 107].

Образ моря у Лесі Українки може асоціативно передавати внутрішній стан ліричної героїні. У поезії «Граї, моя пісне!..» безкрає море асоціюється із поетичною творчістю, натхненням. Пісня, що лине над морем, постає символом лету творчої думки. Відчуття щастя пов'язується із летом птаха над морською водою. Якщо у «Тиші морській» авторка зосереджується на статисти пейзажу, то тут він є динамічним. Образ хвиль, коливання вітру, акустичний образ шуму моря створюють враження легкості лету думки, а звідси і динамічного процесу творчості: «Граї, моя пісне, як вітер сей грає! Шуми, як той шум, що круг човна вирує!» [4, с. 101].

Як зазначає О. Вечірко, ліричний герой «Кримських сонетів», – це романтичний автопортрет Адама Міцкевича, сповнений рис героя-вигнанця, самотнього і загубленого, героя-мандрівника, душа якого переповнена новими враженнями, зачарована кримськими пейзажами; пілігрима-філософа, який прагне у мандрівці досягнути все пережите ним і віднайти життєву рівновагу [10, с. 460]. Для ліричного героя поезій Адама Міцкевича важливою є асоціація море – думка, а символом людського духу постає вітрильник – залежний від хвиль, він здатен рухатися далі, в запалі ігноруючи небезпеку, або благородно прийняти свою долю, скорившись перед синьою безоднею: «Помчавсь між хвилі-гори Свавільний корабель, немов шалений кінь...І мій буяє дух у розгулі стихій, Уява розпина свій парус огняний» [6, с. 241]; «Вітрила зірвано, ревіння, шум завії, Згасає сонця диск – і гаснуть з ним надії» [6, с. 242].

У Адама Міцкевича ми є свідками того, що відбувається під час подорожі. Цьому сприяє введення до циклу діалогічної частини від імені двох ліричних героїв – мірзи та подорожнього. Прикладом слугують сонети «Вигляд гір із степів Козлова», «Могили Гарему», «Чатир-Даг», «Дорога над прірвою в Чуфут-Кале», гора «Кікінеіз».

Більшість дослідників творчості Лесі Українки звертає увагу на збіги тематичні і композиційні у «Кримських спогадах» і «Кримських сонетах», що, свідчать про прагнення молоді поетеси походити на зрілого романтика. Якщо в контексті дослідження взяти до уваги ще один цикл із творчості Лесі Українки, присвячений Криму, – «Кримські відгуки», то стане очевидним, що авторка переслідує власну мету. Лірична героїня її обох циклів – в першу чергу митець, тоді як ліричний герой Адама Міцкевича виступає мислителем, який прагне на чужині

осмислити власне життя, зберегти свою ідентичність. Зокрема авторка у «Кримських відгуках» продовжує використовувати фольклорні форми та елементи, інтерпретуючи їх. У «Кримських спогадах» вона свідомо починає цикл із «Заспіву», формі, яка прийшла до літератури із фольклору. «Імпровізація» із «Кримських відгуків» за своєю структурою нагадує народну колискову, однак в ній іде звернення не до дитини, а до коханої людини. Тут прослідковується стилізація, присутні епітети, звернення з української фольклорної традиції: «спи, моє серце», «вітри північні», «магнолія пишная», «білії квіти», «білявая хвилечка», «саяво срібнее».

Натхненна прогулянкою на Ай-Петрі Леся Українка пише вірш «Уривки з листа», де перед нами відкривається її творча лабораторія. Лірична героїня, переповідає товаришу по листуванню враження від його поезії: «Я тільки що знов прочитала Ваш дужий, неначе у крицю закований, Міцно узброений вірш. Як же за нього я маю віддячити вам? Байку хіба розкажу, а «мораль» ви сами вже виводьте» [4, с. 157–158]. Історія про знайдення на вершині гори Ай-Петрі квітки ломикамінь, допомагає нам осягнути приховану «мораль». Як і ця квітка, лірична героїня ламає каміння задля своєї творчості. У прямому розумінні мова йдеться про складну життєву дорогу Лесі Українки та її нестримне бажання творити, не зважаючи на жодні перепони.

Висновки. Дослідивши поезії Лесі Українки та Адама Міцкевича на кримську тематику, доходимо до висновку, що звернення польського поета до жанру сонета було пов'язано із задумом автора озвучити на загал свою позицію в літературній суперечці класицистів і романтиків щодо мистецької вартості цього жанру. А. Міцкевич виступає як практик, який на прикладі свого циклу «Кримських сонетів» доводить виразність поетичної форми сонету та її безмежні можливості. Принцип зображення у сонеті вимагає від автора логічності, структурованості у викладі художнього матеріалу. Читач стає ніби свідком подій, які відбуваються під час подорожі. Цьому сприяє введення діалогічної частини до циклу (діалог мірзи та подорожнього). Художнє зображення у спогадах є дещо вільним, тому, на нашу думку, поезії Лесі Українки є більш наближеними до оповіді подорожнього про мандрівку, як про факт, який уже відбувся. На творення у текстах поезій антитези рідний край – чужина мали вплив особистісні фактори у житті авторів. Для Лесі Українки подорож не маркується відчуттям відірваності ліричної героїні від рідного краю. У творах Адама Міцкевича мотив туги за рідним краєм є більш відчутним. У його контексті набуває розвитку тема дочасної смерті на чужині. Зміна акцентів відбувається під час творення художнього простору Криму; екзотичні краєвиди, природній ландшафт і мариністика надихають, але водночас змушують задуматися ліричну героїню Лесі Українки про своє, особисте, ліричного героя Адама Міцкевича – про загальнолюдське, швидкоплинне і вічне. Адам Міцкевич звертається до місцевого фольклору, апелюючи до образу прекрасної полячки в ньому. Леся Українка використовує елементи українського фольклору для творення образу дівчини-татарки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковбасенко Ю. Адам Міцкевич, Олександр Пушкін, Тарас Шевченко: візія національної ідентичності, місце в літературному каноні. Тека komisji polsko-ukraińskich związków kulturowych (XIII), 2019. С. 33–52.
2. Астаф'єв О. Втрачений Крим: «Кримські сонети» Адама Міцкевич. URL: <https://zolotapektoral.te.ua/втрачений-крим-кримські-сонети-ада/>
3. Якубчак Н. Кримські перегуки: подорожні цикли Лесі Українки й Адама Міцкевича. *Магістеріум. Випуск 29. Літературознавчі студії*. 2007. С. 97–100.
4. Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. Т. 1. Поезії. Київ : Наукова думка, 1975. 448 с.
5. Лапко О. Крим у художній рецепції Лесі Українки та Якова Щоголева. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2023. № 61. С. 160–164.
6. Міцкевич А. Вибрані твори : в двох томах. Том 1. / переклади з польської за редакцією Максима Рильського. Київ: Державне видавництво художньої літератури. Київська обласна друкарня, 1955. 420 с.

7. Вєрвєс Г. Адам Міцкєвич. Життя і творчість. К. : Дніпро, 1979. 140 с.

8. Українка Лєся. Повне академічне зібрання творів : у 14 т. Т. 11. Листи (1876–1896) Луцьк: Волинський національний університет імені Лєсі Українки, 2011. 597 с.

9. Подолєй Л. Настрєвий діапазон мариністичних циклів Лєсі Українки «Подорож до моря» та «Кримські спогади». *Філологічний вісник: збірник наукових праць. 2016. № 2: Творчість Лєсі Українки в контексті світової культури.* С. 102–128.

10. Вєчірко О. Художній світ «Кримських сонєтів» Адама Міцкєвича: методичний аспект. *Наукові записки. Серія «Філологія». Випуск 165.* 2018. С. 458–462.